

7.ETİK KURALLAR

7.1. Etik Kavramı

7.2. Ahlaki Gelişim Süreci

7.3. Etik Kuralları

7.4. Kural Etiği

Konuya özgü kavramlar

Töre: Toplum tarafından genel kabul gören ahlak kurallarına uygun davranış sergilemesi,

Etik: İnsanların tutumlarının ve davranışların iyi (doğru) veya kötü (yanlış) yönden değerlendirilmesi şeklinde de etiği günümüzde tanımlanabilir,

Kültür; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçlarını bütünü olarak tanımlanır.

Toplumsal normlar: Toplumsal yaşamda kişi ve grupların tavır ve davranışlarının nasıl olması gerektiğini belirleyen ve yaptırımlarda destekleyen ortak toplumsal kurallar.

7.1. Etik Kavramı

Etik, tarihsel süreç içerisinde birçok tanımı yapılmıştır,

Etik:

“Töre bilimi, ahlak bilimi, ahlaki, ahlakla ilgili olarak” tanımlanır.

Etik,

- Ahlaki olanın özünü/temellerini araştırır,
- İnsan davranışlarının problemleri inceler,
- Etik = Ahlak felsefesi,
- İnsanın bütün davranışını araştırır,
- İnsanların eylemlerinin temelini inceler,

7.1. Etik Kavramı

Etik, son zamanlarda daha çok iş hayatındaki davranış biçimlerini incelemektedir,

Ahlak ise kişilerin sosyal yaşamlarındaki ilişkilerini düzenleyen bir disiplin olarak algılanmaktadır,

Bu iki kavram (etik ve ahlak) bazı felsefeciler tarafından farklı anlamlar içerirken bazı felsefeciler bu tanıma karşı çıkmaktadır,

Etik = Doğru ve yanlış davranış teorisi,

Ahlak ise teorinin pratiğe dönüşmesidir,

ETİK	AHLAK
İlkeler,	Davranış,
Kişinin belli bir durumda ifade etmek istediği değerler,	Bu değerlerin hayata geçirme tarzı,

7.2. Ahlaki Gelişim Süreci

Ahlak Kuralları

Toplumun iyi/kötü olarak kabul edilen davranışları belirler,

Bu kurallar yazısız kurallardır,

Ahlak kelime olarak

Latince kökenli **Morale** kelimesidir.

AHLAK

İnsanın davranışlarının
Doğru/yanlış,
Olumlu/olumsuz,
İyi/kötü
olarak nitelendirilmesi
ile ilgilidir

Toplumsal düzenin
sağlanmasında
insanların belli
kurallara uygun
davranmalıdır,

Toplumsal düzenin
sağlanmasında
kuralların bir bölümü
ahlak kuralları,

Görenek,
Gelenek,
Töre,
Adetler
ahlakın bir bölümünü
oluşturur,

Ahlak kuralları,
değişen toplumsal
koşullar karşısında
esnek,
Ahlak kurallarının
kolay değişebilme
özelliği söz konusudur,

AHLAK

- İnsanların birbirleri ve devlet ile olan ilişkilerinde kendilerinden yapmaları istenen davranışlarla toplum düzenini sağlayan bir kurallar ve normlar bütünü,
- Toplumsal bir olgu,

AHLAK

- Kişilerin benimsediği, uyulması davranış biçimleri ya da kuralları bütünü,
- En iyi yaşama şeklini araştırır,
- İyi ya da kötü davranışları ifade eder,

HUKUK

- Ahlakla benzerlik gösteren bir bilim dalı,

HUKUK	AHLAK
Yazılı emir ve yasaklar,	Yazılı yani emredici özelliği olmayan kurallar,
Ahlaki deđerlerden yoksun bir hukuk düşünülemez,	Ahlaki değerler ile hukuk kuralları çatışamaz, Hukuk işlevsel olmaktan uzaklaşır,

Günlük Hayatta Etik

Bireyin “Etik veya etik dışı” ilkelere dayanan bir davranışı kullanması kendisinden başlanmalı,
Bireyin kendisine karşı etik davranışları sorgulanırken

Aynı zamanda;

- Evli olması durumunda eşine,
- Çocuđu varsa çocuđuna,
- Yakınlarına karşı da etik ilkeleri kullanıp kullanmasıyla karşı karşıyadır,

Etik dışı bir kısım ilkeler, günlük yaşantının bir parçası olmuştur.

Etik Dışı Davranışlara Örnekler;

➤Pazarıcı esnafının 1 kg domatesin içerisinde birkaç adet çürümüş domatesi atması,

➤Market son kullanım tarihi geçmiş tüketim mallarının reyonlarda bulunması,

➤Tarihlerin değiştirilerek tekrar satışa sunulması,

➤Taksicilerin güzergahı uzatmaları,

➤Turistlerden fazla taksi ücreti alınması

7.3. Etik Kurallar

Etik

- Neyin yapılması gerektiği,
 - Hangi eylemin iyi olduğu,
 - Neyin yaşama anlam kazandırdığını,
- gösterir.

Etik, ahlak üzerine derinliğine düşünme,

Felsefe yapma,

Kuralları normları “normatif etik” ortaya koymaktadır,

Uygulamalı Etik:

İyi davranışlarda bulunabilmek için eylemlerimizi uydurduğumuz kurallar,

- Etik, toplumun bakış açısını dikkate alarak bireylerin uygun olmayan davranışlarını belirler.
- Etik ilkeler yıllarca süren tartışmalar sonunda ortaya çıkar.
- Yasal düzenlemeler genellikle etik tartışmalardan sonra gerçekleşir.
- Yani belli konuya ilişkin etik tartışmalar başlayıp, dikkatler bu konu üzerinde odaklandıktan sonra, etik sorunlara yol açan konuların çözümünü sağlayan yasalar düzenlenir
- Toplumsal yaşam içerisinde kişilerin topluma, toplumun da kişilere karşı uyması gereken birtakım ahlaki kurallar vardır.
- Bu kurallar genel olarak şu başlıklar altında toplanabilir.
- Toplumun bütün üyelerine saygılı olmak, farklı kültürlere ve düşüncelere karşı hoşgörü, kişilerin eşitliğinin kabul edilmesi, kaynakların adil olarak dağıtılması vb.

Etik Davranış Örnekleri:

Amaçlanan Sonuç Etiği: Bir eylemin ahlaki doğruluğu, amaçlanan sonuçları tarafından belirlenir

Kural Etiği: Bir eylemin ahlaki doğruluğu, standartlar ve yasalar tarafından belirlenir

Toplumsal Sözleşme Etiği: Bir eylemin ahlaki doğruluğu, belli bir toplumun normları ve gelenekleri tarafından belirlenir

Kişisel Etik: Bir eylemin ahlaki doğruluğu, kişinin vicdanı tarafından belirlenir

Sosyal Yaşam Etiği: Kişinin yaşamında uyması gereken sosyal ve ekolojik kurallar

Etik Sistemleri

7.4. Kural Etiği

Yaşam içerisinde uyulması gereken kurallar bulunur,

Yazılı olan kurallara ise yasa denilir,

Yasalara uymayanlara “cezai yaptırımını” uygulanır,

SORU : Yasal olan her Şey etik midir?

CEVAP :

Gerçek etik yasal olandan st düzeyde,

Ayrıca yazılı olmayan kuralları da içerir,

Topluma özgü gelenek, örf ve adetler,

Toplum tarafından doğru olduğuna inanılan bazı inançlar,

Bu kurallara uymayanlar, toplum tarafından dışlanmaya kadar sonuçlarla karşılaşabilir,

Immanuel Kant'ın Etik Felsefesi

Immanuel Kant :

1724-1804 yılları arasında Königsberg'de yaşamıştır,

Aydınlanma Çağı filozofudur,

Eleştirel felsefenin ilk temsilcilerindendir,

Çalışmaları: İlk olarak fizik ve gökbilimi üzerine çalışmalar yapmıştır,

Mantık ve metafizik kürsüsüne atandı (1770),

Immanuel Kant'ın Etik Felsefesi

Başlıca Eserleri:

Kritik der reinen Vernunft (Saf Aklın Eleştirisi), 1781

Prolegomena zu einer jeden künftigen Metaphysik (Gelecekte Bir Bilim Olarak Ortaya Çıkabilecek Her Metafiziğe Prolegomena), 1783

Grundlegung zur Metaphysik der Sitten (Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi), 1785

Kritik der praktischen Vernunft (Pratik Aklın Eleştirisi), 1788

Kritik der Urteilskraft (Yargı Gücünün Eleştirisi), 1790

Religion innerhalb der Grenzen der bloßen Vernunft (Saf Aklın Sınırları İçinde Din), 1793

Metaphysik der Sitten (Ahlâk Metafiziği), 1797

Etik Felsefesi

Kant'a gelene kadar “**ETİK**”, en yüksek iyi olarak tanımlanmıştır,

En yüksek iyiyi tanımlarken de “**MUTLULUK**” ortaya atılmıştır,

Mutluluğu tanımlarken de;

- Bireysel ve toplumsal fayda,
- Doğa ile uyum,

Gibi farklı tanımlar kullanılmıştır,

Etik Felsefesi

Kant döneminde insanı mutluluğa götüren anlam olarak **pratik akıl yani yapıp etme** akli düşünülüyordu,

Akıl mutluluğa ulaşmak için önemli olduğu savunulmuştur,

Toplumlar ve insanlar,

- Kendi yararlarını,
- Mutluluklarını,
- Rahatlıklarını düşünülerek bunlara ulaşmaya çalışır,
- ✓ Akıl sahibi olanlar ise bu hedefe ulaşırdı.

Kant bu tanıma karşı çıkmıştır.

Kant'a göre;

Mutluluğun, en yüksek iyi olmadığını belirtmiştir,

Etiğin "a priori" temelleri olabileceğini düşünür,

Herkes için geçerli bir yasanın olması,

Genel geçer bir yasayla etik tek ve evrensel olabilir,

A priori, genelde deneyle kanıtlanamayacak olgular için kullanılır,

Dinsel konular ile ölüm ve hayatın başlangıcı,

Tanrının varlığı,

Evrenin yapısı gibi metafiziksel savlar,

Bilimsel açıdan hiçbir önsel bilgi yoktur, zira bilimsel metot, bu tip bilgileri reddeder.

Bilimsel ve felsefi yazılarda bir teorinin deneysel olarak kanıtlanmadan (ya da çürütülmeden) önce, teoriyi kullanarak elde edilen tahminler için kullanılır. Örneğin; "... *a priori* böyledir."

Genel geçer Ahlak Yasası;

Her zaman 6zg6r olarak hedef koymak,

6zg6r olarak bunları izleyebilme yeteneđine sahip olmak,

Kant'ın ifade ettiği insanlıkla gerekleŖebilir,

Bireysel ilkeler evrensel Ŗekilde de baŖkalarının isteyebileceği ve y6nlenebileceği bir genel ilke oluŖturabilir,

İnsan kendi iradesiyle kendisine yasalar koymuŖ olmaktadır,

Ahlaki değerleri yargılamada irade (iyi istenc) kavramını bulmuŖtur,

İyi istenç, yalnızca iyiyi istemek demek değildir,

İyi istenç, insanın özgür olma durumu göz ardı edilmeden insanın kendisinin koymuş olduğu yasayı benimseyerek uygulaması yani onu ahlaksal iyiye de ulaştırmış olmaktadır,

Kant'a göre iyinin türleri:

- 1) Bir şey başka bir şeyi hedefe ulaşmada yararlı olarak etkilemesi,
- 2) Değeri iyiliği kendinde olan (iyi istenç),

Kant iyi istenç ile genel ahlak yasasını çözümler,

Kant'a göre;

İyi İstenç = Evrensel ahlak yasalarına uygun hareket etmeyi öğrenen ve bilen istenç,

iyi istenç dışında koşulsuz bir şey olmadığını söyler,

➤ Kişi kendisine karşı olan ödevi eksiksiz belirtir,

➤ Başkalarına karşı olan ödevini eksiksiz belirtir,

➤ Kişinin kendisine karşı olan eksik ödev açıklamasında kişinin beceri ve eğilimlerini geliştirmesini örnek verir.

➤ Başkalarına karşı eksik ödevi açıklarken ise yardımseverlik-yardımlaşma örneğini verir.

KAYNAKLAR

<http://www.tuicakademi.org/immanuel-kantin-etik-felsefesi-kisa-bir-bakis/>

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000067894>

<http://sosyolojisi.com/immanuel-kant-kimdir-hayati-eserleri/6645.html>

https://tr.wikipedia.org/wiki/A_priori